

اچوکی سرائیکی شاعری دا پسند شمیم عارف قریشی

دنیا دی کہیں زبان دی شاعری کوں قدیم یا جدید آکھن دا فیصلہ
اوندے سنگے سیاسی، معاشی اُتے سماجی حالات اُتے اوں دور اِچ لکھی وُجھن
آلی شاعری دے اُتے پووٹن آ لے انہاں دے پچھانویں کوں ڈیکھ کر اہیں ہی
کیا وُجھ سگدے۔ کہیں بہوں پرانے زمانے اِچ لکھی وُجھن آلی شاعری وی
ایںویں جدید ہو سگدی اے جینویں جیڑھے زمانے اِچ اساں جیندے پئے
ہیں، ایں زمانے دی شاعری کوں اساں جدید شاعری آہدے ہیں۔ اے الگ
بحث اے جو سندھ وادی دے ایں وسیب اِچ زمانہ قدیم توں لکھی وُجھن آلی
شاعری بھانویں رگ وید دی شکل اِچ ہئی تے بھانویں اپنشد دی صورت اِچ
جے انسان دی جبلت نال جڑیے ہوئے موضوعات تے گالھ کریندی ہئی تاں
او شاعری وی جدید ہئی اُتے سچل سر مست، علی حیدر ملتانی، لطف علی، خواجہ فرید یا
ماضی دے پئے بہوں سارے شاعراں دے کلام اِچ انہاں موضوعات دی

موجودگی وی جدت دی حد اچ آندی اے۔
 اچ دی سرائیکی شاعری انسانی جبلت تے قدر ایں نال جڑیے
 ہوئے موضوعات دے نال نال جینویں چودھار ڈیہدی ہوئی نظر آندی
 اے اے وی جدت نال جڑی ہوئی اے۔ اے ڈوگ لھیں ہن، پہلی جدت
 موضوعاتی اے اے ڈو جھی زمانی جدت۔ اساں اچ دی سرائیکی شاعری
 کوں ویلے تے ونکی (Time and Topic) دے حوالے نال ڈیکھن دا اہر
 کریندے ہیں اے ڈیکھن دی کوشش وی کریندے ہیں جو سرائیکی
 شاعری دیاں ماضی دیاں وڈیاں روایتاں تے ریتاں پچھلے پنجویں سالاں
 اچ نویں حالات دے نال نال سرائیکی شاعری تے کینویں اثر انداز
 تھیں۔ پچھلے ڈہاکیاں اچ سیاسی، معاشی تے سماجی حالات نے سرائیکی
 شاعری کوں کینویں متاثر کیتے اے آوٹ آ لے زمانے اچ سرائیکی شاعری
 دی گھاڑت کینویں تھئی اے۔

اچ دی سرائیکی شاعری کوں قدیم سرائیکی شاعری توں Knife
 Edge تے انج نہیں کیتا ونج سبکدا۔ اے گالھ وی اینویں ٹھیک اے جینویں
 کہیں زبان دی ادبی تاریخ اچ ہک دور کوں آوٹ آ لے ڈو جھے زمانے توں
 انج نہیں کیتا ونج سبکدا۔ موضوعات اے زمانے دی ونڈ اصل اچ قدیم
 تے جدید دی ونڈ اے۔ قدیم سرائیکی شاعری موضوعات دے اعتبار نال
 جو کجھ وی ہئی اونکوں ایں مضمون دے دائرے اچ رہندے ہوئیں اونویں

جیون جیون

نیز ٹاں مشکل اے پر چند لفظاں اُتے اشاریاں اچ اے آکھیا وُج
 سہکدے جو سرائیکی زبان کوں ماضی اچ زیادہ تر مسلمان صوفیاء نے لکھن دا
 وسیلہ بٹائے۔ ہک تاں تصوف دے موضوعات نال شاید سرائیکی زبان دا
 نمائنا پن وی بہوں مطابقت رکھدا ہئی جیڑھا سرائیکی زبان دے نشا بر عنصر
 دے طور تے اچ وی موجود اے۔ ایہہ لہجہ کتھائیں سندھ وادی دے وسیب
 اچ رہن آلیاں دے اُتے ماضی اچ مسلسل چڑھ مارتے حملیاں دے نتیجے
 اچ Evolve تھئے اُتے نت دی دھاڑل تے قلام دے نتیجے تھیوٹا آ لے
 تمام نے ماضی دی سرائیکی شاعری اچ وڈے موضوع دے طور تے مرثیے
 کوں (سرائیکی زبان اچ نمائے لہجہ کوں) اُتے سرائیکی گائیکی اچ راگ
 جوگ کوں جم تے پل ڈتے۔ قدیم سرائیکی دی روایت کوں ہکی جہات اچ
 ڈٹھا ونجے تاں اے ناحق قتل دے خلاف ہک احتجاج وی لگدے جیڑھا اوں
 تربیت دی بولی اچ ہے جیندا پیو، پئے تے پتر دھاڑ اچ ماریے گئیں۔
 ایندے ثبوت دے طور تے مرثیہ اچ وی سرائیکی زبان اچ وڈی صنف سخن
 دی شکل اچ زندہ اے جیندے اچ امام حسینؑ دا حوالہ مذہبی اُتے کسی دا
 حوالہ ثقافتی اے اُتے ایس صنف نے مختلف زمانیاں اچ سرائیکی شاعری
 دیاں ریتاں روایتاں کوں بٹاون اچ اپنا کردار ادا کیتے اُتے سرائیکی
 شاعری دی روایت کوں Vocal Tradition دے طور تے بہوں عرصے
 توں زندہ وی رکھیے۔

جیون جوت

ایہا روایت اے جیندے اُتے جدید سرائیکی شاعری نویں
 عمارت اُساری اے۔ پرانے تہذیبی، مذہبی، ثقافتی حوالیاں دے ورتیندے
 اوئیں پچھلے پنجویں سالاں وچ نویں شاعری دی تخلیق دا عمل شروع تھئے۔
 جیڑھے ویلے ترکیبی دنیا اِچ اپنی ثقافتی، معاشی اُتے سیاسی مَرُومی دے
 نتیجے اِچ قومیتاں نے ملکی سطح تے اسٹیبلشمنٹ دے خلاف عدم اعتماد دا اظہار
 کر ڈتا ہئی۔ انہاں مراکز دیاں پسندیدہ زبانناں اُتے پسندیدہ لکھاریاں دی
 جاتے ماپولی اِچ لکھن رواج پاوٹ لگ پیا اُتے اینویں لگا جو لکھن دا عمل
 ریاست دی پسندیدگی توں فرد دی پسندیدگی آلے پاسے ٹر پئے اُتے عام
 بندے دی ماپولی اِچ لکھیا ہو یا ادبی ورثہ کہے واری اہم تھیوٹ لگ گیا اُتے
 انہاں لکھن آلیاں کوں اے وی یاد آیا جو ماضی اِچ وی ماپولی توں باہر وڈی
 شاعری کڈاہیں نہیں تھئی اُتے دنیا دیاں ساریاں کلاسیک ماپولی اِچ ای
 لکھیاں گیاں ہن۔ ساڈے کول پشتو لکھن آلیاں کوں رحمان بابا تے
 خوشحال خان خٹک، پنجابی لکھاریاں کوں وارث شاہ، سرائیکی شاعراں
 کوں بابا فرید شاہ حسین، چل سرمست تے خوجہ فرید اُتے بلوچی لکھن
 کاراں کوں چام دُرک اُتے مست توکلی ہک واری ول نظر آوٹ پئے
 گئے۔ ایں نویں لہر اِچ پرانے اساطیری، ثقافتی، علاقائی اُتے تہذیبی
 حوالے نویں معیناں نال سامنے آوٹ لگ پئے۔ کافی، قصیدہ، گیت اُتے
 مرثیے دے نال نال نظم اِچ اے حوالے نشا برتھیوٹ لگ پئے اُتے پڑھن

آلیاں کوں اینویں لگا جو شاعری تصوف آتے مرے توں، اپنی سچاں،
احتجاج آتے مطالبے آ لے پاسے نرن لگ پئی اے۔

جدید سرائیکی شاعری دیاں مختلف صنفیں اچ ایں نویں زمانے
دے رنگ نشا برہن آتے شاعری دے اے نویں رنگ آتے نویں لہر غزل
تے کافی اچ وی ظاہر تھئی۔ پر اے نویاں ریتاں باقی صنفیں توں ودھ
سرائیکی نظم اچ ڈیکھن کوں ملدین۔ ترجمہ دے ادب اچ کھچلی
صدی دے پچھو کڑ ڈیاں کیاں اچ نظم جینویں بنجیدہ موضوعات کوں بیان
کیے (عالمی سطح تے بودلیر توں رکھ کے ٹی ایس ایلٹ آتے ڈبلیو ایچ آڈن
دیاں نظماں دیاں مثالاں ساکوں نظر دیاں پین) ایندے نال رلدی ملدی
صورت حال ساکوں سرائیکی نظم اچ وی نظر آندی اے۔

جدید سرائیکی شاعری اچ پہلا نظم لکھن آلا شاعر بولن تاں سوکھی
چالھ کینی پر جدید نظم دی پہلی کامیاب مثال ساکوں ارشاد تونسوی دیاں
نظماں اچ نظر دی اے۔ انہاں دیاں نظماں بندے دی حیاتی دے
بنیادی تصورات دے آتے ہک نویں جہات ماری اے۔ بندے دیاں
خاہشاں کوں ہک نویں تیند نال ڈٹھا گئے۔ لغت بالکل مقامی آتے نویں
انداز نال ورتی گئی اے۔ علامتاں اچ فلسفیانہ گہرائی بہوں ڈھیر اے
جیر دھمی ہن دیاں نظماں وچ وی بہوں گھٹ ڈیکھن وچ آندی اے۔
ارشاد دیاں نظماں وچ روانی بہاں اے اینویں لگدے جو ہتھ پانی تے ونج

پیا ہووے۔ لفظاں آتے علامتاں دے ورتارے بہوں مانجھے ہونے
ڈسندن۔ مثال دے طور تے اوندی نظم ”جوگی“ دے کجھ بول دیکھو

خوشی تاں رنگ اے سری دا

جیرا ہانجی رنگے

خوشی تاں پونا صندل دا

جیرا ہانا نکلیر پلے

خوشی تاں کوئی پال ایا نا

جیرا ہا مونڈھے چا وے اوندا

خوشی نہ کوئی لڑھدی آئی اے

نہ کہیں گنڈی لا پھسائی اے

خوشی جے اینویں ملدی

جینویں تیں ڈسایا

تاں توں کیوں جوگی بنیوں

میڈا ڈھولن ماہیا

ارشاد تونسوی دیاں نظماں ایچ لفظاں، علامتاں آتے حوالیاں دی دھرتی

نال جڑت اے۔ اوند اکمال اے ہے جواووں نے فارم آتے Content ڈوہاں

ایچ اپرپ کوں اصلووں نہیں آوٹن ڈتا۔ اوکھائیں آکر لینڈ دے قومی شاعر

ڈبلیو۔ بی۔ بیٹس طرحاں جان وند آرٹس وی ہے جیندا ایمان اے جواپنی

سچاں دی جنگ ہتھیاراں توں ودھ اپنی زبان اُتے اپنے لفظاں نال لڑی
 ویندی اے جو اپنا لفظ ای اصل وچ اپنی تلواریں ہوندے جیر ہاں بہوں جھکا
 لہندے اُتے جے بہوں ترکھا ہووے تاں ہاں اُتے چیتے تیں وی جُج
 ویندے۔ ارشاد دیاں بیاں نظماں اچ وی لفظاں، علامتاں اُتے روایاں
 دی اے اپنائیت نظر دی اے۔ اوندی شاعری سچاں دی شاعری اے جیر دھی
 کہیں وی قومی اُتے ادبی واہند اُتے دھارے کوں ڈکھلا اُتے سنبھالا وی
 ڈے سکدی اے۔ پر پروپیگنڈاوت وی نہیں بڈی اُتے رہندی شاعری
 ہی اے۔ ارشاد دا Imagination نہ زبکا گل و بلبل دی داستان نال جڑیا ہویا
 لگدے اُتے نہ ای مزی تبلیغ اے جو پڑھن آ لے کوں اے نشہ یا ثواب دی
 کوئی شکل لگن پئے ونجے۔ اوندی شاعری اوندے سینے شاعراں دی اُپر
 دی رلی لکھت اچ اپنائیت دی ہک لہر لگدی اے جیندی واہند اچ اسباں
 پڑھن آ لے اپنے آپ کوں محسوس کریندے ہیں۔ اوندی شاعری کچھ ڈس
 نہیں کریندی بلکہ خود کلامی یا اپیری گالھ لگن پئے ویندی اے۔ جینویں کوئی
 مست اپنی مستی اچ بولن لگدے یا کوئی رسیا ہویا بال اپنے نال الاون پئے
 ویندے۔ اوندی ہک مختصر نظم ڈیکھو:

سمجھی کوں ان سمجھی سمجھے

سمجھی دل سمجھاوے

ساڈے وزیر ہسے بیج چھٹے

پے دے گھر وچ جاوے
سمجھ نہ ساکوں آوے

جدید سرائیکی نظم اچ رفعت عباس دا ورتاواوی بہوں Unique
ہے پر بہوں سچا پوئلگدے۔ اینویں لگدے جو علی حیدر ملتان دے بعد ملتان
بک واری ول پو لیے۔ بہوں گھٹ لوک چاندن جو رفعت دی اماں ملتان
دی اے۔ اوند اجم شہر ملتان اُتے پل پل چناب دا اے۔ چودھار سا ول
، پانیاں دے واہن، نچن چاؤن، نالھیاں تے پوہڑیں دی چھاں، نیلیاں
سلہاں، بھرے بزار، گھوکیاں ماڑیاں، نمائیاں دے سچوگ اُتے جیون
جوگ۔۔۔ ساریاں رل تے رفعت دی شاعری دی راند رسائی اے۔ ایڈی
Picturesque رنگورنگ شاعری جدید دور اچ شاید ای ملتان دے کہیں پئے
شاعر دے ورتاوے اچ آئی ہووے۔ رفعت دی شاعری دی ڈنٹ اوندی
آپنی، نویلگی پر بہوں مکڑی اے۔ جے تیں اوندی شاعری دے ڈکشن
دے اُپرپ یا اپنائیت دی چالھ اے اینکوں ملتان اچ لکھن آلیاں دے
Perspective اچ ای ڈیکھنا پوسی۔ علی حیدر ملتان کنوں رکھ تے اچ توٹیں
کئی سوسال دی وتھ اے۔ ایس ساری مُد اچ ملتان دا بہوں سارا زمانہ
فارسی اُتے تھولا انگریزی اُتے اردو دا وی گزریے۔ انھاں بولیاں دی
چھاں ملتان دے لکھاریاں تے پوٹ اینویں فطری اے جینویں مُنڈ
قدیم دے ملتان توں ہن تیں آریائی، یونانی، افغانی، ایرانی اُتے عرب حملہ

آوراں دا اتھاں آ کے دس وچن اُتے نال ای حملہ آور تھنیاں اُتے بولیاں
 دا اتھوں دے وسیرکاں نال رچن اے۔ ایس واسطے ملتان دے لکھاریاں دا
 ملتان سمیت بیاں راجدھانیاں دے وسیرکاں دی کار جتھاں حملہ آور آ کے
 وسدے رہن اے مسئلہ رہ گئے جو کیڑھی بولی ایج لکھن؟ بے ما بولی ایج
 لکھن تاں اووی باہر دیاں بولیاں نال رلوتھی پئی اے۔ ایس حوالے نال
 ملتان کوں ماضی دابین الاقوامی شہر منٹاپوسی کیوں جو اتھوں دارہن آلا لکھاری
 پرو بھریاں بولیاں دا عالم تاں تھی سبکد اہنی پر اوندی جرأت ثقافتی سطح تے شہر
 دے انگ دے باہر دے وسیب نال بہوں گھٹ ہئی۔ ملتان شہر تے اتھوں
 دے وسیب دے علمی پندھ اُتے ثقافتی آپرپ کوں پہلی واری اتھوں دے
 شاعر رفعت عباس نے اپنی شاعری (اُتے خاص طور تے اپنی طویل نظم
 ”پرو بھرے ہک شہر اچوں“) نال گھٹاؤن دا اہر کیے اُتے ڈکشن دے
 حوالے نال او اپنے سینکے یا ہم زمانہ ملتان شاعران توں ڈھیرا بگوتے
 ودھئے۔ ملتان دے مضافاتی علاقیاں ایج لکھن آ لے شاعران بشمول پچل
 سرمست، خواجہ فرید، لطف علی اُتے خرم بہاول پوری وغیرہ دا اے مسئلہ
 کڈا ہن نہیں بنیا۔ جتھاں ماضی ایج حملہ آور اُتے ٹیکنالوجی دے
 اثرات بہوں گھٹ رہن اتھاں سرائیکی ڈکشن بہوں خالص یا محفوظ
 رہے۔ ایہا گالھ ملتان شہر دے تخلیقی، ادبی اُتے قومی شعور بارے وی ہک
 Parameter دے طور تے وی منی وچن سبکدی اے۔

رفعت عباس اپنیاں ابتدائی نظماں وچ شہر تے وسیب کوں
رلاوٹ اُتے شعوری و تھ گھٹاؤٹ دا جیرو حائل جمالیاتی ورتاؤے نال شروع
کیجا ہئی او اوندی طویل نظم ”پر و بھرے ہک شہر اچوں“ اچ بہوں اگوں تے
ودھے۔ رفعت اپنی شاعری اچ ”پڑچھیاں اُتے پھل“ اُتے ”جھومری
جھم فُرے“ توں رکھ تے ہن تیں گیت دی ریت کامیابی نال نبھائی اے پر
نظم اچ خاص کراں طویل نظم ”پر و بھرے ہک شہر اچوں“ اچ اوندی آمد غیر
متوقع نہ ہئی۔ اوندی Musical شاعری اچ وی اوندی جان وندی
(Consciousness) دی ہک سطح ہمیش رہی اے مثلاً ”پڑچھیاں اُتے
پھل“ جیرو ہا اوند اپہلا مجموعہ اے اوندے وچوں ہک شعر ڈیکھو:

اساں تاں نیلیاں ساہاں اُتے پھل بٹاؤٹ والے
ہن جو نوبت وچ پئی ہے تاں روپ وٹیندے پنے ہیں

سوہٹپ (Aesthetics) دے ورتاؤے وی اوں اپنے وسیب اچوں ہی
کڈھین۔ او سوہٹپ گولڈ واسطے کہیں پہاڑ دے دامن یا کہیں وادی یا کہیں
سمندر دی منڈ تے نہیں ونج زلیا۔ اوں اپنا سوہٹپ اپنے وسیب اُتے اپنے
آپ اچوں ای کڈھے:

ہک ڈوجھے کوں ڈیکھ کے جیندن شالا جیندے راہون

کندھی ساڈے گھر دی کندھی پوہا اوند پوہا

اوندی شاعری اچ سوہٹپ، جان وندی اُتے تاریخ تریے رل تے اوندی

درگھی نظم ”پرو بھرے ہک شہر اچوں“ دی شکل اچ نشا برتھین۔ ملتان شہر دا ہونڈ
دی وجہ توں اوں ایں شہر کوں اپنیاں پیو، نانے، پڑاڈے اے پر پڑاڈے دیاں
اکھیں نال ڈٹھے۔ ملتان شہر جیڑھا سرائیکی تخلیقی اے تو مٹی شعور دے حوالے
نال ہک مند توں پرو بھرا تھیا کھڑا ہی اونکوں ہک داری دل چھک کے بہوں
نیڑے کرنڈا ہروی کیے۔

ملتان اے ماضی اچ بہوں چڑھ مار تھئی اے۔ حملہ آور اے
پرو بھرے لوک ایں شہر کوں کینویں اپناتے پرو بھرا کریندے رہ بگین رفعت
نے ایں طویل نظم اچ منڈھ قدیم دیاں اکھیں نال جینویں ایں
Panorama کوں ڈٹھے اونڈے نال ملتان اے اتھوں دے وسیب
دا ماضی، حال اے مستقبل کٹھا نظر آون پئے ویندے۔ ایں نظم اچ رفعت دا
Music تے ڈرامے دا ٹیلنٹ کتھائیں کٹھا تھیا ہویا نظر دے۔ ”پرو بھرے
ہک شہر اچوں“ کتھائیں کتھائیں اپنے آپ نال الو اوں اے کتھائیں سٹیج
تے پر فارم تھیندی وی نظر آون پئے ویندی اے۔ رفعت نے ایں نظم دا ہر
کر کے سرائیکی نظم کوں ہک نواں تے ابگوان ودھارا ڈتے جیندے نال
اونڈے اپنے تے نال دے شاعراں دی نظم اچ کتھائیں ایں کنوں وی
وڈے تے سوہنے ورتا دے آون دا امکان لگدے اے آونڈے آلے
ویلے اچ رفعت دی اے نظم، سرائیکی دی مورھیل (Pioneer) نظم وی
بندی نظر دی اے۔

اشولال سرائیکی شاعری، چ چاٹ، ندی دے حوالے نال وڈا
 تے اعتباری ناں اے۔ اوندیاں نظماں ”چھیڑ و ہتھ نہ مری“ دے ویلے
 توں ہٹ تیں اپنی نو بکھی جاملی کھڑین۔ اوندے شاعرانہ ورثا دے ایج
 گالھیں (Conversation) گھٹ تے چاٹ وندی (Consciousness) ودھ
 اے۔ اشولفظاں دی گھٹی پن پچھن دے بعد ورتیندے۔ اونکوں کتھائیں
 ایس گالھ دی سنجائ وی اے جو لفظ ای اتجھا Vehicle اے جیڑھا پہوں
 پچھوں تے دنج تے کلچر دے منڈھ (جغرافیہ تے عقیدے دے کھ دے
 معنی ایج) نال وئج جویندے۔ اپنیاں نظماں ایج لفظاں دی چون نال فارم
 آتے Content ڈوہاں دی اتجھی سنگت (Co-ordination) بٹیندے جیڑھی
 اوندی نظم دے پڑھن آ لے کوں توڑ دارستہ لیندی اے۔

اشودیاں نظماں دے ابتدائی زمانے ایج وی اوندا ڈکشن آپرپ توں بچیا
 ہو یا ہئی آتے شاعری وی سنجاپو وسیب دی شاعری لگدی ہئی۔ پر اوندی
 شاعری وچ شاعر دا اپنا آپ وی کتھائیں نظر دا ہئی۔ اے پہوں پرانی
 گالھ اے پر شاعری دے بارے ایج وی سچ لگدی اے جو شعرا ایج شعور
 ہوندے یا شاعر آپ ہوندے۔ اوندی نظم ”پکھی واس“ تے اوں زمانے
 دیاں بیاں نظماں ایج شاعر آپ وی ہوندا ہئی۔ پرویلے دے نال نال اشو
 دیاں نظماں ایج شاعر گھیلے آتے شعور تے شاعری ودھن لگ گئی اے۔
 مثال دے طور تے اوندی نظم ”مکھ مہاندرے“ ایج شعور یا چاٹ وندی دا

عمل بہوں اگوں تے گیا ہو یا ڈس دے:

چن ہولی رت رتاوڑی

چن سکس دا روپ تے رنگ

چن نکا بھاگ سہاگ دا

چن کھ مالا چن ونگ

چن تھل وچھاوے چانٹی

چن جنگل چھیڑے پک

چن پڑ پڑ جھمر کھیڈ دا

چن پل پل جاگدی اکھ

چن ماڑی تے چڑھ روندڑا

چن کھلدا چالیں بیٹھ

چن ساوٹ جھوں ساوٹی

چن روہی تھل تے بیٹ

چن سب رتاں من بھاندڑا

چن سکس دا مکھ مہاندرا

”سندھ ساگر نال ہمیشاں“ وچ وی ایہا کیفیت نشاں

ہے۔ اوندیاں نظماں وچ کہے ویلے ایچ چاٹ وندی دے نال نال

موسیقیت دے Elements و دھن کارہن۔ اشودیاں نظماں دا ورتاوا آون

آلے ویلے دی سرائیکی شاعری کیسے بک سو جلا دی اے جیڑھا نظم دی
گھاڑت آتے بٹتے اثر انداز تھی سگدے۔

اسلم جاوید دی شاعری سرائیکی دی سنگری ہوئی شاعری اے۔
اوندا شعر پڑھدیں ہوئیں اینویں بگدے جو روہ اچوں کپٹھے پاتی ہوئی
ڈاچی لنگھدی پئی اے آتے کتھائیں کتھائیں ایں ڈاچی دے گل اچ گتھیا
ن کنٹھیاں تے ملیاں دا الاراوی کناں اچ آوٹ لگ پوندے۔ اسلم
لفظاں نال مورتاں بناوٹ دا ہنر چاندے جیڑھا ایڈوں اوڈوں بہوں گھٹ
نظر دے۔ اوندے لفظاں اچوں بندے دی حیاتی تے مواتی ڈوہیں
ڈسدین۔ اوندے ایں ورتاوے اچ جیند ابد لفظاں اچوں آپ وی جھاتی
پنیدے۔ اوندی شاعری وچ بدن تے خیال (Sensuous and
(Sensual) کٹھے تھی ویندن۔ ایندی مثال بک نظم اچ ڈیکھو:

سوچاں مکوڑے مینہ دے
خواب چٹے ڈینہہ دے
دل بھڑاس دھڑکن
سکل جلول مچدے
سینہ کھنگھ کچھدے
لنگ تاپ چڑھدے
ماس چنگھ ہٹ

دھاڑ سنگھ بیٹھی

چھپی سمیت فکر بھور

ڈا ہندے منہ توں

چھانولیاں گھاس

واہندیاں اکھیں

پچرے تھوڑ

ایہہ ڈکھ ڈ-نہہ وار

ساہ وار جیتی

اسلم دی آپ جیتی

اسلم جاوید دی لظم چھڑی حیاتی دے ڈکھ ہی نہیں پر تندی بھل

اوسوہٹپ دے پہوں سوہٹے ورتا دے ورتندیں اوئیں لفظاں نال کھیڑ

دی اے۔ اولفظ تے خیال کوں جڑیندے اتے کہیں ویلے تاں لفظ کوں ہک

پاسے کرتے خیال کوں اگوں تے وی ٹور پڑیندے۔ اے کم او لفظ

کوں استعارہ بٹاتے وی کریندے اتے کتھائیں کتھائیں او لفظاں دی

Coinage یا نویں لفظ وی بٹا پڑیندے اتے ایں طرحاں پٹے لفظ کوں او

انجھی Sound Effect پڑیندے جو اونواں لفظ او پرانجھیں بگدا ہتھوں او کن

بھاندے۔ او اپنے ورتا دے ایچ ڈکھ تے خوشی کوں رلا پڑیندے۔ او ندا

ورتا دے ہکے داری Sensuous تے Sensual بن تے اسلم کوں کتھائیں

انگریزی دے معروف شاعر جان کیٹس دے درتاوے (Ode On Melancholy) نال ونج رلینڈے۔ ایندی مثال ایں نظم اچ ڈیکھو:

وکھر پختی سولہری

گل ہسی کھل ٹھمکور

مہندی ہتھ پرائٹھڑے

سو جھل . پیٹھ چکور

ساوے پیر پچھاوڑے

سانول سوٹی نور

وا اڈائی چولڑی

وکھر پختی سولہری

سرکاں پاندھ پرے

گنڈھڑی چاتی بھارڑی

یارو ڈیکھ ٹھرے

تھوڈیں کھل مسابگری

گلہاں چک جڑے

میل وچائی ڈھولڑی

وکھر پختی سولہری

پنچے ڈھول سا بلدا

منڈی لوتاں پیلایاں
 کھسے خالی ٹھاکدا
 متھے وٹ تریزیاں
 گکھر واہندا پاکدا
 مونہوں کجھ نہ پوڑی
 وکھر پُجڈی سولہڑی
 لہندے سالھیں مکھ
 نکر مکھے گکھ دا
 لسی بڈاں بکھ
 ایہہ ڈکھراچ وسیب دا
 نیلے نیلے رُکھ
 کھنڈے پھوں ہوڑی
 وکھر پُجڈی سولہڑی

عزیز شاہد دی شاعری ”پُھل سری دے“ سرائیکی دی مٹھی تے
 رنکیل شاعری اے۔ ایہا گالھ اوندے شاعری دے مزاج دا حصہ وی
 اے۔ اونداتے اوندی شاعری دا مزاج سندھ ساگر دے پیٹ اتے پائیاں
 وچوں نکلیے۔ شاہد دی اچ دی شاعری اچ اوپرپ نہیں نظر دا جیندے اچ
 ایس ویسب دے پئے وی ڈھیر سارے شاعراں نے لکھن شروع کیتا ہئی۔

اوپری بولی اچ شاعری کرن جتنا اوکھا اے اوندے اثر اچوں نکلن اوں توں
وی بہوں اوکھا ہے۔ پر اے عزیز شاہد دی شاعری دا آندری زور اے جو او
اُپرپ اچوں نکھتے۔ اوندی ابتدائی شاعری اتے کتھائیں اردو غزل دے
اثرات نظر دن۔ ول وی اقبال سوکڑی طرحاں اوں ڈھیر مند ایں ورتا وے
اچ ننھیں گزری۔ اوندیاں اچ دیاں نظماں پڑھ تے اینویں پگدے جو اوز بان
آتے ورتا وے ہر اعتبار نال شہر دے انصالی ماحول کنوں نکل کے بیٹ اتے دریا
دے پائیاں اچوں اپنا ورتا واکھدے۔ اوندی ہک نظم دیکھو:

جیون واہندا ویلا

واہندا واہندا چلے

جیون کھسی بیڑی

مٹاں ڈکھن گھلے

جیون گچھی پل دی

پل دی گنڈھ نہ گھلے

شاہد دی جمالیاتی جس پے ڈھیر شاعراں کنوں بہوں سکڑی
اے۔ اوسوہٹپ کوں اپنے ایڈوں اوڈوں بلکہ چدھاروں ڈیکھن دی اتے
ویلے دا سچ پرکھن دی چاٹ وندی وی رکھیندے۔ اوں کجھ ورتا وے فک
دی نویں چاٹ سنجان نال وی کیتن۔ اوندی نظم ”گھب گھب مٹی اے“

ایندی ہک سوٹی مثال اے۔ شاہد دے ارج دے ورتا دے اگوں تے ودھ
کے سرا ئیکی نظم کوں ڈھیر مٹھاتے سوہٹا کر سبکدن۔

عاشق بزدار (مجموعہ ”اساں قیدی تخت لہوردے“) دی نظم دے
حوالے متوں جدید سرا ئیکی نظم دی ڳالھ ہمیش ادھوری راہی۔ جدید سرا ئیکی
نظم اچ مزاحمتی تحریک دے حوالے نال عاشق بزدار دیاں نظماں سرکڈھویان
ہن۔ بزدار دیاں نظماں دے حوالے تل وطنی، استعارے ویسی آتے ڈکشن
اچ اپنایت داعصر نشا بر اے۔ اوندیاں نظماں ”قیدی تخت لہوردے“ توں
رکھتے ہن تئیں اوندا سار اشعری پندھ سرا ئیکی اچ جدید شاعری دا بہوں وڈا
حوالہ بٹدے۔ عاشق بزدار دی بہوں سچاپو پر مزاحمتی نظم ”اساں قیدی تخت
لہوردے“ دی وجہ توں اونکوں صرف اور صرف مزاحمتی شاعر دے طور تے
گھنٹن، اوندے نال انصاف نہ ہوی۔ عاشق بزدار دیاں ڈھیر ساریاں
نظماں انسانی محبت دی مٹھاس دا بہوں سوہٹا نمونہ ہن۔ اوندی شاعری
دے سوہٹپ کوں نشا بر کرن آلی ہک نظم ڈیکھو:

بابل تیڈ اوڑھا

امڑی دی جھولی وانگوں

ساکوں یاد اے بابل

ساڈا جتھنپ آپ کھڈیندا ہاویں

پوں پوں ٹرن سکھیندا ہاویں

اساں تیں توں کجھ نہ منہدے
نہ ساڈی رنج میل ہے کائی
بابل
تیں تائیں ہکا ہے زاری
اپنے صحن ابواز توں ساڈے
پیر نہ میسین

(بابل)

عابد عیسق دیاں سرائیکی نظماں (فل وطنی) اندرون ملتان دی
ڈکشن ایج ویسی چاٹ وندی، اندھارے اچوں سو جھلے ایج آوٹ اُتے اپنے
آپ آلاوٹ تے چچھہ ڈس کرٹ دا ہک پہوں مل وند ورتاوا بگدین۔
اوندیاں ڈھیر نظماں دی وڈت ایج Affirmation, Question Mark یا
چچھہ ڈس دے نال نال Criticism (جیڑھا کتھائیں Satire وی بن
ویندے) کیتی گئی اے۔ نظماں دے نائل اُتے اوندیاں نظماں آپ وی
مختصر نویسی دی مثال ہن۔ انہاں نظماں ایج عابد عیسق جگ اُتے جیوٹ
دے Concepts, Value System دے بارے گلھ کریندے۔ عابد دیاں
نظماں سوال کنوں شروع تھیندین جیڑھیاں آپنے آپ کنوں سوال
کریندین۔ کتھائیں او انہاں سوالاں دا جواب وی ڈیندے۔ مثال کیسے
"فل وطنی" دی پہلی نظم ڈیکھو:

(ii)

کہانی دربار

قصہ کون کریندا اے

قصہ کون کریندا اے

ساڈے وچوں

ساڈا بھیتی

ساڈے بہوں اندر دا بھیتی

عابد دیاں نظماں اج ڈکشن دے تھوڑے اُپرپ دے باوجود
دھرتی نال جوت دی گالھ پڑھن آ لے کوں جدید سرائیکی نظم دی اج دی
واہند تے نویں لہر اج وی گھن ویندی اے۔ اوندا ورتاوا، اوندی نظم ”ما
پولی“ اج ڈیکھو:

ماپولی

جینویں کوئی پگھوہوے

واہندا پگو

جیندا ٹھڈا مٹھاپانی

ون سونی دسوں پیوے

دنیا پیوے

بگیں بھر کے

بچے مونہہ تے چٹے ماراں

اکھیں بھان
جیند انھنڈھا مٹھاپانی
بکلیں بھر کے
آنا گھو

کھاو وکر، ایہ وکر
جینویں ساڈی ایہا بکھ اے
جینویں ساڈی ایہو سکھ اے

عابد مہیق دیاں نظماں ایچ ریت روایت دا پلٹاوی نظر دے۔
کتھامیں اولظم ایچ لردی ہوئی Romance دا انکاری تھی ویندے تے
اوندے سامنے Cruel Reality دی آویندی اے۔ او Fancy اے
Epilepsy نال رلدی ملدی کیفیت! چوں باہر نکل کے نال آ لے داموٹھا
ہلا ہلا کے پھنٹ پنے ویندے۔ او امب تے پیردے مٹھپ ایچ نہیں رہندا،
او کوڑے دی کوڑا آ لے پاسے وی اشارہ کریندے۔ او جک جیوٹ دے ڈکھ
تے کوڑکوں متھے دالیکھ تے ہتھ دالیکھیں کجھیندا، او ایندا ڈوہی اسٹیل شمنٹ
کوں قرار ڈیندے۔ اوندی ہک نظم "روہی رت رنگیلو دی" ایچ ڈیکھو:
روہی رت رنگیلو دی

کینویں ساڈے ٹوہے سکے
گواں کتھاں لسیاں کتھاں

توڑے کتھاں ڈنڈیاں کتھاں
بڈی وکی مٹی دے مل
ٹو بھے سکے

ساڈے سارے مال مویشی
کینویں مکے
ٹساں ساڈے فوٹو چھکو
ساڈے اتے فچر لکھو

روہی جینویں جنت ہووے
جینویں کوئی سرکس ہووے

جدید سرائیکی نظم دے کئی ورتاوے ساڈے سامنے آئیں۔ ہک
ورتاوا ایس وسیب دی پرانی اتے نویں شاعری دیاں لہراں دے سنگم داوی
اے جیندے اچ شہر تے دیہات، قدیم تے جدید دی جڑت نظر دی
اے۔ اے ساکوں خالد اقبال دیاں نظماں (کبیرا! چوں سو نہہ) اچ
ڈیکھن کوں ملدے۔ خالد اقبال دیاں نظماں اچ سچاٹ دی بگول پھروں دا
ہک پندھ اے جیز ہا نظماں اچ ہک Thoughtfulness دی شکل اچ
اے۔ اوں وسیب کوں کہیں اُپرپ دی عینک دے بغیر اپنی اکھ تال ڈیکھن
دا اہر کیستے۔ خواجہ فرید توں رکھ کے ہن تیں سرائیکی شاعری دی سوسال دی
وتھ اچ اگوں آوٹن آلی اُپرپ دی کبیرا اے۔ ایس دھرتی اتے اونڈیاں

مہرٹھ

نشانیوں کوں ول بولٹ دی ویر اوں اپنیاں نظماں دی شکل اچ کیتی اے۔
 اوں ویسب دی نمائندگی تے بیٹے پن دے وچوں کڈھ کے بڑکھاؤں دی کوشش
 کیتی اے۔ اوں گہیر اچوں سو نہ کڈھ کے اُتے کوہلی اچوں طاقت کڈھ
 کے سُتیاں تے ہیڈیاں کوں ہک نوں دگ بڑتے۔ خالد اقبال دیاں نظماں
 اچ ایہو سو جھل اے جو بڑا ڈھا بھانویں جتنا بڑا ڈھا ہووے کلبا، ہوندے اُتے
 کوہلی جتنی بیٹی تے نمائی ہووے اپنی تیند تے سانجھ اچ ہندی اے،
 پندھ کوڑا نہیں کریندی اُتے مُردی راہندی اے۔ کوہلی جے بڑا ڈھے دے
 کن اچ وڑٹ اچ کامیاب تھی ونجے تاں اوکوں پلنا کے رکھ بڑیندی
 اے۔ ایں واسطے خالد اقبال دی شاعری اچ دے نمائیاں دی شاعری اے
 اُتے انہاں موضوعات دے سانگے خالد اقبال ہیڈیاں داتے تال ای اپنے
 ویسب دی ونک دا شاعر اے۔ اوندی مختصر نظم ”ہیڈیاں کیے“ بڑکھو:

بڑا ڈھے ہیڈیاں بڑا ڈھپ

بیٹے چپ ای چپ

ڈھپ اچ کھڑے ہوئے

کانیاں کوں

کھانہ ونجے ڈھپ دا تا

اوندی ہک بی نظم ”پہرے داراں کیے ہک نظم“ اچ بڑکھو:

ساوُل کیارے

25
(11)

بھریا پڑا باغ

کانویں کانویں کاں کاں

لالیاں ٹھونگے

پاڑیا چولا پہرے دار

بانہیں لتاں کانے چار

خالد اقبال دی ایہا نمائتا ہک بے رنگ اچ، ہک ہی نظم اچ ساکوں اینویں
نظر دی اے:

لکڑیں دی چھدری چھانویں بیٹھ

پال ایانے، مہمل نمائے

پھروں تے قاعدہ پڑھدے بیٹھن

تختی اُتے لکھدے بیٹھن

آکھ فقیر اتوں وی آکھ

مہمل نمائے پال ایانے

نسرں جینویں سری وانگوں

سارا جگہ پیا ریس کرے

خالد اقبال دی سُر ت وند شاعری دا کمال اے ہے جوا دکھیں نال

جھیرا لائے بناں ایں ویسب دے وچ وسدے ہوئیں ہک سچ اچ وی پولیندا

اُتے رستہ لیندا بیٹھے جوا نت کہیڑ وچوں سو نہہ نکلسی بیٹے ہک مٹھ تھیں

جیتسن تے راندرسی۔ شیا م دی مُر لی رادھا کوں نچٹن کار کر ڈیسی اُتے
 ساڈی غیں کڈا ہیں ساڈی من تے وی واہسی۔
 احسن واگھاوی جدید سرائیکی نظم دا ہک وڈا ناں اے۔ اوسرائیکی
 نظم دا ابگوان اُتے چاٹ وندی رکھن آلا شاعر اے۔ اوندیاں مونڈھی اُتے
 نویاں نظماں اچ ڈکشن پہوں تل وٹنی اُتے کھرا اے۔ شاعری اوں پڑھن
 آلیں دی توقع توں پہوں گھٹ کیتی اے۔ اوندی وجہ اوندا فکشن آلے
 پاسے ٹر وُجھن وی اے۔ پر اوندا Imagination اچ وی شاعری کیے
 Suitable اے۔ اوندیاں نظماں اچ Thought اُتے Imagery کٹھے تھی
 کے ہک ورتاوا بڈن۔ احسن واگھاوی شاعری پڑھن آلیاں توں ودھ
 شاعراں کوں اُپے آلے پاسے چھلکندی اے۔ اوندی ہک نویں نظم ڈیکھو:
 ”پراٹن 1992“

رب سوتی تیڈا ساڈا میل کرایا
 آکھیں تاں کہیں حیلے اینکوں امر بٹاؤں
 اوکئی جھٹ وصال داستروں، ہک تھی پووں
 یا کوئی آنجھی راندرساؤں
 انت ابدتیں ملدے راہوں
 جے میں بن سمندر تیڈے ساحل گولاں
 ریتل وانگوں تلیں بیٹھوں وہہ نہ وےسیں

قائم تھیں؟

جے میں وقت دا پوہاٹپ کے روہ بن کھڑاں

ندی بن کے میڈے اندر وراہ کر یسیں

بھل نہ ویسیں؟

وقت وچھوڑا سیڈی میڈی تاڑا جانی

پتھر تھی یا پانی

حسن رضا گردیزی (مجموعہ ”دھا پے دھوڑے“) دیاں نظماں جدید سرائیکی نظم

اچ ہک ودھارا آتے شہر دے جم پل دے بندے دا شہروں پاہر دی دنیا کوں

ڈیکھن دا ہک ورتاوا ہن۔ ڈکشن دے اُپرپ توں ہٹ کے ڈٹھا ونجے تاں

اے ورتاوا جدید سرائیکی نظم اچ ہک نواں زاویہ سامھنے گھن آندے۔ نظماں

اچ جاہیں تے شمس دی ہک جندکاری (Personification) آتے بہوں پرے

دیاں شمس کوں نیڑے کرتے ڈیکھن دا انوکھرا آتے مل وند ورتاوا اے۔

حسن رضا گردیزی دیاں نظماں اچ بٹن آلیاں اے مورتاں کہیں ویلے

تاں ساہکٹ پنے ویندن آتے تال ای پولیندیاں وی ہن آتے اے ورتاوا

اساطیر آتے جادو دا سانجھا ورتاوا وی بٹن لگ ویندے آتے ڈراما یا نٹک دا

وی ہک جتھ انھاں نظماں کوں لگا ہویا لگدے۔ حسن رضا گردیزی دیاں

نظماں اچ ”کالی رات تے گھپ اندھارا“ تے ”بُنیاں ساہیں“ اچ

ایندی مثال ڈیکھو:

تھل دے ہاں وچ لکپیاں جھوکاں
 بلدی ریت تے ٹلیاں پچھوں
 بھر دیاں کندھاں اُجڑے کھولے
 چھپر کاٹھ کپڑے متوں
 وچ ہک اندھے کھوہ داٹو بھا
 وقت دی ریت بھرے نت جینکوں
 سامنے کھبیاں دا ہک جوڑا
 ٹر ٹر ڈیکھے ایں سنج برکوں
 آہن پچھلی رات دے ویلے
 جاں اے ریت دے ٹپے ٹھردن
 لہندے چن دیاں پیلیاں کرناں
 سنجیاں ساکھیں وچ آوڑن
 اسماناں توں پوڑیاں لا کے
 کئی اٹن چاٹوں لہندن
 گھنگھرو تے پازیاں وچدین
 اے ڈو کھجیاں جھوٹے کھاندین
 پیلاجن تے پڈ دے تارے
 جھمریں پیندن وجد اچ آندن

لیکن جاں وی پو مہدی اے

اے سب رونقاں ویندیاں راہندین

انہاں سُنجیاں سا لھیں وچوں

روون دیاں آوازاں آندین

نویں نظم ایچ نصر اللہ خان ناصر (مجموعہ "اجرک") دا ورتاوا

جمالیاتی اے اے اتے Episodic تے Impressionistic وی۔ اوندیں نظمیں

جدید سرائیکی شاعری ایچ سوہٹپ دا وادھا کیجے۔ ایندی مثال ہک نظم "پانی

دی کندھ" دے کجھ بندیاں ایچ ڈیکھو:

میڈی بھوری منجھ سوئی تاں

سب توں پہلے اوندے گھر وچ

نارے دی بھری ہوئی تھالی

"اماں پٹھیے" آکھ کے اوندے کول پچایم

ممتاز حیدر ڈاہر دی نظم اچے اُلا رے (Eloquence) دی نظم اے

اے وڈی سچاٹ اے توڑ بچن دیاں نشانیاں وی ایندے ایچ ہن۔ بھلے

راہی کوں توڑ داراہ لاوٹن آلا سچ دی انہاں دیاں نظماں ایچ نشا براے۔

ممتاز حیدر ڈاہر نے اپنیاں نظماں ایچ وڈے سچ اے وڈے جذبے دا ہک

جوڑ جوڑیے جو ہر ورتا وے ایچ ہن نویں نظم بن تے سامھئے آئی اے۔

اوندیاں ڈونظماں دے کجھ بند ڈیکھو:

اسا کوں بزرگیں دے
 تر کے دی تقسیم توں زخم اُگڑیں
 جہاں کوں سنبھیندیں ہتھیکا کریندیں جوانی گزری
 کئی زخم حالی وی محفوظ ہن پئے
 جیڑھے آوٹن آلی نسل کوں
 اساں تحفے وچ ڈیوٹے ہن
 (وراثت ایچ خواب)
 گھریں کوں نہ چھوڑو.....
 گھریں کوں چھڑیسو
 تاں گھر گھر دی سلہ دے
 سندھ سندھ وچوں
 گزریے ہوئے لکھ لکھ دی
 کوئی نشانی نشاں نہ تھیے
 گھریں کوں نہ چھوڑو.....

(ہجرت دی نفی)

اقبال سوکڑی (مجموعہ "لیرو لیر پچھانوواں") جدید سرائیکی شاعری
 ایچ بالکل انج کھڑے۔ اوندی وجہ اردو غزل دی واہند ایچ سرائیکی شاعری
 کرٹا اے۔ کجھ بے مہاند رے سرائیکی شاعری ایس ورتا وے ایچ رہیں

پراقبال سوکڑی ایچ اے ورتاوا وندی سچان بن تے جینویں سامھنے آئے
 اینویں کہیں بنی جاتے ساکوں نہیں نظر دا۔ اقبال دیاں نظماں دا Poetic
 آتے Aesthetic Element بہوں طاقت رکھدے پر اوپرے لفظاں دا
 ورتاوا وندی خیال کوں او آزادی نہیں ڈیندا جیڑھا وندی شاعرانہ
 ورتاوا دی طاقت کوں ملنا چاہیدا اے۔ وندی نظم ایچ نواں ورتاوا جیڑھا
 بہوں پہلے وندی اوپرے لفظ دے خیال کوں پھیل کر ڈیندا ہئی ہن
 آلے مجموعے ایچ اگوں تے ودھیے۔ اقبال سوکڑی دیاں نظماں ایچ
 آپر گھنڈاتے جان وندی دا عمل ودھن کاراے۔

شبیر حسن اختر دیاں سرائیکی نظماں جدید نظم ایچ بہوں مل وند
 ودھاوا کیجے۔ وندی نظماں دی وڈت ایچ Mystery, Myth آتے Music
 دی سانجھ اے۔ وندیاں نظماں ایچ ہک Dramatic Touch وی ہے
 جیڑھا پڑھن آلے کوں دم بخود وی کر ڈیندے۔ انہاں دیاں نظماں ایچ
 وندی اپنی دنیا دی Creation اے جیڑھی خاب تے خیال وی لگدی اے پر
 ہے ایچ دی اصلی تے حقیقی دنیا۔ وندیاں نظماں ایچ دی سرائیکی نظم دی نویں
 واہند دی اپنی ہک مثال ہن:

گھور برہ دی بہوں جھکی
 اندر گھائی چپ، گھپ اندھارا
 اندھارے دے تل وچ بلند اڈیوا

پرڈیوے دی لاٹ ملوک تے نازک
دڑک نہ سہندی پڈ پڈ ویندی
(گھور برہ دی)

ویہویں صدی دے چھیکڑی چوتھاڑے ایچ سرائیکی نظم دی لکھت
جیوٹ جوگ دے حوالے نال شاعری دیاں باقی صفاں توں ابگوان رہی
اے۔ نویں شاعری دے پنے رنگ نویں کافی، نویں گیت تے نویں غزل دی
صورت ایچ وی ڈسدن پر سرائیکی نظم انہاں ساریاں توں ودھن کار
اے۔ ویلے، گول پھرول آتے لکھت دی مٹھا جی دے کارن نویں سرائیکی
شاعری ایچ نظم دے سارے انگ آتے سارے مہاندریاں دی گنت وی
کوئی بہوں سوکھا کم کوئی نہیں۔ انہاں لکھتاں ایچ مکھ مہاند رے تے بھاگ
وندی دانٹا رانٹاں وی بہوں سٹہپ داکم اے۔ انہاں اپوں جیڑھے
مہاند رے شاعراں دے نال آتے انہاں داتبرک ایندے ایچ شامل
اے اے انہاں داحق ہی پر جیڑھے نال رلن توں رہ بھین اوندا ڈوبی اے
عاجز اے۔ آوٹن آلا ویلا انہاں کوں ہروں بھروں یاد رکھسی جیڑھے لکھونت
نویں سرائیکی نظم دی ثور ایچ وی ابگوں تے ثوریندے پین۔ اوپگدے جو
شاعری دے مورہی کچا وے آلیاں کنوں وی ڈھیر تکھے ثردے آتے بہوں
پندھ کریندے پین۔ نویں سرائیکی شاعری دے اے پاندھی ساڈے سامھنے
ہن۔ انہاں وچوں دیرہ اسماعیل خان دے سعید اختر سیال (دیرہ سندھ

کنارے“ ”وساکھ“، احمد پور شرقیہ دے جہانگیر مخلص (”پرہ باکھ“) تے
تونسہ شریف دے زیر احمد (”چاندی مڑھیے طاق“) وی ہن۔

نظم دی نوں لہر اچ نجیب حیدر ملغانی، جاوید چانڈیو، عبداللطیف
بھٹی، سعید احمد شیخ، سجاد بری کاشف بلوچ، ارم اجمل ملک، رابعہ عارف
قریشی، فضلہ بی بی، نسیم سحر، فرحانہ واگھا، حمید الفت ملغانی، منیر غنی شیخ، عامر
شہبانی، غنفر عباس، مہندر پر تاب چاند، محبوب تابش، احمد عقیل، اعظم
قیصرانی، یاسین پھروانی، عباس ملک، ملک اقبال حسن بھپلا، سیف اللہ
آصف، عبدالرشید اشتر، سعید سانول تے امتیاز فریدی وی نوں ورتا وے
کریندے پئے ڈسدن۔

جینویں نوں سرائیکی شاعری اچ نظم دا پندھ نہیں مکا اینویں نوں
سرائیکی شاعری سانگے اچ دی اے گالھ وی کوئی مکدی گالھ نہیں۔ اے
تاں نویاں لکھتاں تے لکھاریاں دی گالھ کوں اگوں تے ٹورن ڈا ہک اہر
اے۔ آون آ لے کھ دا لکھاری آتے پڑھا کواچ دی شاعری تے
شاعریں بارے شروع کیتی ایں گالھ تے کیڑھے سوال کریں، اے آون
آلا ویلا ڈس سکدے۔ اچ دے ویلے دا قول آون آلا ویلا ای کریں۔ سچی
گالھ تاں اے ہے جو اساں اپنی اکھ نال کل جہان کوں تاں ڈیکھ سکدے
ہیں پر اپنی اکھ نال اپنی اکھ کوں نہیں ڈیکھ سکدے۔ اینویں اچ دیاں
لکھتاں بارے فیصلہ آون آلا ویلا تے اوند لکھونت ہی کریں۔